

Ivutbatu

Heza tu tasqani-an, ihaan a Qundiv tanqapulukis malunqu tan-a qudas sia paliqabasan. mazima sia Qundiv a qudas paliqabasan. madia istaa qansepun a masihal tan-a-un tu sinpaliqabasan, maszang nait pali-uni tu mebunun minkukuhav, bunun i vanis, bunun i qavit, tumaz i huknav, madia ai!

Tupa Qundiv a ki qudas istaa tu: “mavia ka Bunun tu asa-a maqansiap i ininpakaliva-an qabas i?” Antalamun i qudas ta tu “tis-uni tu na asa mapinqansiap i maszang su-u tu uvaz-az i tekiqabasan a vevivevi tu ininpakaliva-an tu qansiap.” manahip a Qundiv a tupa tu “Asa saak tan-a mopa to tu qansiap.” antalamun i qudas ta tu: “uu, na pali-uni saak ivutbatu tu sinpaliqabasan.”

Heza dau haan imita dingalan tu asang a Bunun a maqtu dau muskun i kopa ka takililibus pisqasibang, paqaqenan. Muskun a Bunun i kopa ka takililibus miqumis haan libus ta. heza haan asang haul ta ka vanglaz, kopakaqamisan a danum makanmaning-as, madavus qudan. Paaq pu-un mazima ka takililibus siin Bunun quu ki danum ta. mindaing haan vanglaz ta ka danum is talabal, si-atikis haan vanglaz ta ka danum is qamisan, taki-i-ita ka Bunun taltuus, nait mapas-aq hulus. I-ita amin a takililibus miqumis.

Heza tu tastuqani-an tu tingmut, muhaan a linas haan vanglaz ta ki asa dau quu danum a, tinquz-a dau saduu vanglaz tu uka in a danum, luklas nepa tu “na minkaku-aq ata ki, uka in a danum, na miku-aq ata miqumis i.” tindankul a linas munhaan issia lavi-an tu lumaq ta.

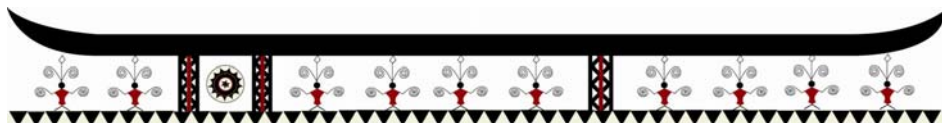
趙聰義

花蓮縣卓溪國民小學民族支援教師

Takbanuaz Bunun

巒群布農語 | 短篇小說 優選

Minsalpu ka lavi-an tu tan-a tu tinmaupa ta, miliskin tu na piko-ug i tinmaupa in ta. tupa-un i lavi-an ta ka linas a tu: “una-u-i ka duma Bunun siin kopa ka takilibus tu miniqumis tu munzakona.” tinsuu ka linas a mudaan munhaan libus siin asang tu tupa-un i lavi-an ta, luluklas tu: “tupa lavi-an tu na mudinuun dau ata ka tastakilibus siin Bunun.”

Antalamun i Tumaz ta tu: “na i-isaq mudinuun?”

Tupa ka Linas a tu: “Na ihaan isia lavi-an tu lumaq ta.”

Ma-aq a kopa ka takilibus siin Bunun a daukdauk munhaan issia lavi-an tu lumaq ta, muskun nenka pali-uni tu na piko-ug in nepa. dungzav uka in a iliskinun tu na piko-ug in, lusqa in amin mitdiqu salaz. heza dau tas-a qazam a siza ki puaq a, tupa tu: “maqtu lusqa supsup i puaq tu vuus a, na ni-i in madiqu.” mahau ka kukuhav tupa tu: “ka-a tu mapinkaz-av i issia qazam tu daqis, matemang asu tu”, tupa amin a vanis tu: “lusqa mopa ta? maqtu qo tastuqamisan quu, maqtu qo taltuus, nait mapas-aq hulus?”

Tupa haval tu: “heza tas-a laas a madia ka vuus”, tunaqtung in bazbaz a tinsuu kusbai munhaan daza lukis siza laas ta, ma-aq a takilibus siin Bunun tu mina-un in i laas ta ka tupa amin tu mapa-is konun, makamkam konun. Ni-i amin nenka manahip i ni-i tu masihal qudan. heza Bunun a tupa tu: “maqtu qo nepi?”

Mopa saduu ka tumaz tu mopa ta qan a ka tupa tu: “heza naak a masihal tu iskuzakuza”. siza nepa asangbaqusaz, ispasiqtu ki takilibus siin nai Bunun ta, muskun nenka supsup i vanu ta, ni-i in a Bunun siin takilibus ansais, tan-a in i issia tumaz ta tu qalingaz, mopa masihal salaz konun, lusqa minmadiqudengaz. ni-i amin a huknav a ansais, tan-a in i issia tumaz ta tu qalingaz, lusqa ikmimiing ma-un.

Tupa Qundiv a tu: “mavia ka Bunun i huknav tu ni-i in ansais issia tumaz sinbazbaz i?” antalamun i qudas ta tu: “na dokdokuk asu taqu”.

Mapising a Bunun i tumaz i mopa ma-aq qabas ang a huknav i tumaz a pakadedaz pakasihal, ma-aq is mun-isaq a iskadiip amin, mazima pasidusadusa mudandaan nait sinap i takilibus tu miniqumis, masihal ikdudusa ma-un i titi. heza tu tasqani-an, mapaqusqus nenka inai anak-anak tu lutbu ka, samuq is katmangan i huknav ta

sia tumaz a maduqlas tu hulus a, paitusun mapitaqdung maqusqus. paiskatudiip a tumaz i huknav soqabasqabas ni-i in pasunkaviaz. Paaq pu-un ni-i ka huknav a asa ansais bazbaz.

Maqansiap in a Qundiv a ka tupa in tu: “mopa ta qan a, maqansiap in saak. Uu ka na miku-aq in a lavi-an a ki?”

Tinliskin a lavi-an a tu na ni-i kis mopa ti, na malatpu ka miniqumis mataz. tupa ka lavi-an i nai miniqumis ta tu “simaq amu ka maqtu munhaan tasipal ta saduu tu mavia tu uka in a dadum tu?” saduu ka lavi-an a ki aq-aaq ta ka tinliskin tu, “ni-i nepun maqtu iskalunan.” mopa ma-aq qabas tu tungnahaan amin a Bunun siin kopa ka takilibus tu miniqumis haan Suzuksenka-an ta tu laning-avan a, musasuu ka aq-aaq a uka musuqis tu sinkalunan punhaan tasipal ludun pasiza sapuz, lusqa sukdu ita inkahamaz manahip salaz mama-un ququu.

Miliskin a lavi-an a tu “na sia Bunun a iskakivan.” Mopa minulivaliva ka Bunun, maszang is, minkukuhav i moppa qetbasun, minhutung i mopa makuzus, minpakitpataz i qavit i mopa palasmuav, minqamutis i mopa maletaz, asa ka bunnu tu minmantuk tu minmasihal a ngaan. Luklasan i lavi-an a nai Alang siin issia Alang uvaz-az Laung, tupa-un tu: “Duuq maqtu amu tandusa munhaan ludan ta, saduu tu mavia tu uka in a danum i?” tupa ka Alang tu: “uu, na maqtuq.” ma-aq a Alang siin issia ta uvaz-az Laung a mama ki davaz, kama siin kaununkaunun; madas via, mopa ni-i in a Bunun maszang qabas ang tu maqtu taqtizun a tilasmaduq haan kuskus, qabas is mapit-ia ki tilasmaduq tu tas-a laas a mindusa tipin a pinit-ia, asa lopa ko tu tismadia mama ki qemangsut.

Kantingmut nai maidakis tu na kilim tu mavia tu uka in a danum. ma-aq i tunluludun nenka medakis mudandaan a, tupa istaa tudiip sia Alang ta ka uvaz-az Laung a tu: “mavia ata tu lusqa tunluludun mudandaan, ni-i tu tunvavanglaz mudandaan i?” antalamun i Alang ta tu: “mopa biaoq is sadu-an i metaqdut danum tu Bunun, lusqa-a malansan zaku mudandaan, ka-a tu babazbaz”.

Madia in dau ka leniqepan a saduu nenka qasqas tu maivili. Ma-aq qabas ang a tupa tu ma-aq is munludun qanup is saduu qasqas a, asa tu musuqis mulumaq, ni-i tu maqtu muhaan ludun qanup munhaan quma munquma, ma-aq is anqelu ka na uka ki kinuzkuza-an. Tupa Alang tu: “na musuqis i evili-an i qazam a ni-i tu

maqtu ki na ni-i tu masihal.” ansais istaa uvaz-az a tupa tu: “tama! Ma-aq a madia in a leniqeban, ma-aq is musuqis a na laku-aq in tonahaan ludun ta kilim tu mavia tu uka in a danum”. Paaq pu-un muqna a Alang miliskin tu ma-aq is mopa ta ka na sia mundiip kilim tu mavia tu is-uka ka danum a tangusun malkasia ,qalmanav a samu?” Musuu ka Alang tupa tu: “Laung! mabuqasa siqi lukis.” mapising a Alang a tu biao is minkankanaang nepa ki mopa enqelu ki samu. tuqna-un ang i Alang ta tupa tu: “Laung! Ansasasu-a mabuqas siqi lukis masqaal i leniqeban mita”.

Na tonadiip in a, tupa ka Alang tu: “Laung! Hanang ti asu mal-uu, na mundingalan ang ta saak saduu”. Tupa-un i Alang ta tu: “malqasivunga iti, ka-a tu qamqam mudandaan i na minbuqbuq haan ludun ti”. Tuza tu latuza ka Laung a ki issia tama qalinga tu malqasivung ita. tastu-iqmuut a uvaz-az a paskazhavun, uka sapuz ismudu-an.

Tantitini ka Alang a munkunbu ludun tu na munhaan dau maqtu enada-an mahival hunku nastu. Tona-ita in a kikilim tu asa maqansiap tu mavia tu uka ka danum. Ma-aq tu menaba-av ludun nepa saduu hunku ta ka tinquz-a dau, mopa ma-aq a hunku ka maszang qabas tu laining-avan tu heza dau tas-a ka ivutdaingaz a laqdut i uhavazan danum. Ni-i in sia ivutdaingaz a laqdut i uhavazan danum, sia kinusi-a-an batu malqutun maqais i danum, min-uni laqdut danum tu ivutbatu, asa-un a danum mapintas-a tu na ispinheza dau zinki. maqansiap in a Alang tu mavia tu uka in a danum a, kavavaa nepa mahaan uvaz-az ta.

Dungzav in isdalavdav a diqanin, Tonahaan in a Alang a haan uvaz-az ta ka taqu tu: “Tinsu-a asu mudaan mulumaq, taqu nai ta tu mopa ta, na i-iti ang saak mal-uu , mopa tastusanavan saak ni-i tu mesabaq.” atalam istaa ka uvaz-az a tu: “uu”. Masulut nepa ki leniqeban takna maidakis ti ka pinisiq tu siqi lukis mantaluq mulumaq.

Ma-aq tudiip a Laung a sanavandengaz in tonalumaq. taunadiip in a tupasdu-un i lavi-an tupa tu; “minsuma in qan a amu?” tuqna ka lavi-an a tupa tu: “i-isaq tama su-u? mavia tu uka taskun su-u mulumaq ti kis? Masiku-aq i?” tudaukdauk a Laung antalam tupa tu: “haan ang ludun ta maltatala imu-u tu qalinga, mopa heza ivutbatu ka laqdut i uhavazan danum.”

Tan-a ka kopa ka takililibus siin Bunun tu mopa ta ka tinsuu paimangmang tangis, tatangis amin sia Laung a tina tupatu: “na minkaku-aq in a bananaz naak siin inaam kuzkuza-un i?” tupa lavi-an tu ka-a tu minkevakeva, ka-a tu tinquz-a, daukdauk ata milislin tu na piko-uq mita. antalam a kakalang tu: “na mun-ita saak kalat i ivutbatu ta.” tinliskin a kakalang a tu sia dau isia ta madadaingaz a mevosaq i danum qabas ang, kalatun sia ivutdengaz a lutbu ki issia ta madadaingaz. Madas a Laung i kakalang ta muqna munhaan ludun ta.

Tonahaan in issia Laung tu tama ta, kan-anak a kakalang munhaan ludun ta, kilim i ivutbatu , kadu-anan in a ivutbatu ka, tupa-un i kakalang ta ka ivutbatu ka tu: “mavia asu tu laqdut i uhavazandanum tun i? Ma-aq is mopa tun asu ka na papia Bunun siin kopa ka takililibus a uka danum qudan? mudana itun! ”

Ni-i ka ivutbatu ka istala .

Tuqna ka kakalang a tupa tu: “su-u-a ang a tangus kalat zaku” ka,

Ni-i ka ivutbatu ka istala.

Saduu kakalang tu mopa ta ka, tangus mundiip kalat i ivutbatu ta, ni-i ka ivutbatu ka intongnu-an kalat, mopa ki maqetqet a ivutbatu ka ki mopa sia makakatpal tu batu ka isbalung. ni-i tu maszang qabas tu ivutdengaz tu maqtu kalatun, uu ka, lusqa in nai Alang siin issia Alang uvaz-az Laung makiqanimulmul mudaan mulumaq.

Tupa ka Qundiv tu: “miku-aq in nai tu tonahaan in lumaq i? miku-aq in a Bunun siin takililibus miqumis i? ”

Antalamun i qudas Qudiv ta tu: “kan-anakav miliskin”. kanaqtun in sia Qudiv a qudas bazbaz a miliskin nepa tu uka sia Bunun a patasan, uka amin a petasan a pali-u-uni tu memaku-aq qabas a bunun, lusqa ka Bunun makungulus taqu ki vevivevi tu sinpaliqabasan siin ininpakaliva-an, makungulus tungunu ki mekikingna taqu ki inai ta tu iniliskinan siin qansiap.

石蛇

有一天，昆帝夫坐在樹下聽他的阿公說故事，昆帝夫的阿公是一個很喜歡講故事的人，知道很多精彩的故事，例如人變成老鷹、人和豬的故事、人和蛇的故事、熊和豹的故事。

昆帝夫說：「爲什麼我們要知道這些神話故事？」阿公回答說：「因爲要讓小孩們了解要到許多神話故事的知識。」昆帝夫興奮的說：「我想要聽聽這些故事！」阿公回答說：「可以，我要講一個有關石蛇的故事。」

在我們隔壁有一個部落，那裡的人們可以和動物玩耍、嬉戲，人們和動物一起生活在山林中。在部落下的山谷，有一條河流，這條河流一整年都很清澈，也很甘甜，所以人們和動物都喜歡喝這裡的水。雖然夏天時水位會變大、冬天會變小，但是人們仍然在這裡洗淨身體、玩水、洗衣服，動物也在這裡生活。

有一天早上，雉雞去河邊喝水時，看到河邊乾枯了，嚇了一大跳。他大叫：「要怎麼辦才好，沒有水的生活要如何生存下去！」他跑向首領的家中。

首領聽到這樣的事情相當難過，心中想著要如何解決這難題。首領對雉雞說：「把其他人和動物們都叫我到這邊。」雉雞聽完首領的話後，馬上走向山林和部落，並且大聲的說：「首領叫我們人和動物舉行聚會。」

熊反問說「要去那裡聚會？」

雉雞說：「在首領的家中。」

動物們和人群慢慢的走向首領的家中，一起討論這件事要如何解決。過了一陣子，仍然想不到有什麼好辦法，反而越來越渴。有一隻鳥，拿出一朵花說：「可以吸花裡面的汁來喝，這樣就不會口渴了。」老鷹生氣的說：「不要丟鳥類的臉！你是大笨蛋嗎？」山豬說：「只有這些，是可以喝一整年嗎？可以洗身體、洗衣服？」

飛鼠說：「有一種果實，他的汁很多。」說完就飛向樹上採果實。當動物和人們吃完果實後，覺得又酸又澀，他們還是不高興，因爲不好喝。有人說：「這什麼東西啊，可以喝？」

熊看到這樣的情況說：「我有一個很好的東西。」他拿出蜂巢分享給大家，他們一起吸蜂巢裡面的蜂蜜。動物和人們也沒有回應熊這個意見，因爲還算不錯吃，只是還是很渴，豹也沒有回話只有偷偷的吃。

昆帝夫說：「爲什麼人類和豹都不反駁熊的意見？」阿公回答說：「我慢慢地回答你。」

因爲人很怕熊，熊和雲豹原本是很要好的朋友、形影不離的朋友，喜歡一起在山林追逐，同吃所獵到的食物。有次他們要互抹身體，結果雲豹

隨便在熊身上塗上看起來髒髒的黑色的塗料，所以從那時他們就成爲不好的朋友，所以雲豹不敢回話。

昆帝夫說：「原來如此，我明白了。那個首領之後怎麼樣了？」

首領看到如此的情況，想說不能再這樣下去，大家會因此而滅絕。他向大家說：「你們誰可以去對面的山看看爲什麼會沒有水？」首領這時看到烏鴉，心中想著：「不能讓他去。」因爲他在大洪水時代，當所有的人和動物都被困在玉山時，烏鴉被叫去取火，他飛到對岸沒有取到火，反而停留當地大吃大喝。

首領心中想著：「就交待人去做這件事好了。」他認爲人一直做錯事，像是因爲仇視而變成老鷹、貪吃而變成猴子，因騙人而與蛇戰爭，因懶惰而成爲老鼠。人必須要改變這些不好的名聲。首領跟阿浪和阿浪的小孩勞恩說「你可以一同去山上找出爲什麼河流會沒有水了？」阿浪回答說：「好，可以。」於是阿浪和他的小孩勞恩背起獵袋，攜帶獵刀，也背鍋子和食物，因爲已經不能像以前可以把小米放在指甲中，以前煮食只要族一粒小米，就會一直生出更多小米，所以他們要帶很多東西，才能在山上生存。

他們趁著天剛還未亮時，就往山上走，尋找爲什麼沒有水的原因。當他們沿著山路走時，阿浪的小孩子勞恩問說：「爲什麼我們要走山路，不走水路？」阿浪回答說：「因爲會被使水不見的人看見，你只要跟著我走，不要有太多的疑問。」

當他們走了一段路後，看到一隻綠繡眼往左邊飛去。在以前打獵看到這樣的情況是要折返回家的，是不能繼續往前走，也不能繼續在田裡工作，如果不這樣做的話，就會有不好的事情發生。阿浪說：「看到這種鳥往左邊飛，必須折返回家，要不然會發生不好的事。」他的小孩反駁說：「都已經走了那麼長的路程，如果折返的話，何時才能到達山上找到爲什麼沒有水的原因。」阿浪重新思考：「還是以大局爲重，先以找出原因爲主要目的，先不要管禁忌了。」接著阿浪說：「你順著路，折樹枝吧。」因爲阿浪犯禁忌，怕有會不好的事情發生。所以叫小孩順路折樹枝以辨認回去的路，而阿浪講完後走在前面，砍草開路。

到目的地前，阿浪說：「榮恩，你就留在這裡休息，我要去隔壁看看。」接著阿浪又說：「你就安安靜靜的在這裡等，不要隨便亂走，要不然會在山上迷路。」勞恩聽從父親的話，安安靜靜的等待。整個晚上很冷，沒有火，他一直等到早上。

阿浪自己一個人到達山上，要到可以從山頂往山谷下看。到了目的地，開始尋找爲什麼沒有了水的原因。當他在山頂往下看時嚇了一跳，山谷就像以前大洪水時代，有一隻大蛇阻擋出水口一樣，只是現在不是大蛇在阻擋，這次是石頭做成的石蛇阻擋了出水口，想要儲水來發電的石蛇。當阿浪知道爲什麼沒有水的原因後，趕緊往他的小孩那邊走去。

不久天亮了，阿浪回到勞恩那邊後說：「你回家去，告訴他們在這裡所

看到的一切，我在這裡等你，我要先休息，因為我已經一個晚上沒有睡覺了。」他的小孩回答說：「好」。於是勞恩順著昨天在路上，折樹枝所做的記號，回到山下的家中。

當勞恩回到家裡已經是深夜，來到首領的家中，首領問他說：「你回來了啊！」又接著說：「你的父親?為什麼沒有跟著下來，發生了什麼事?」勞恩慢慢的回答說：「還在山上等我們回音，因為那裡有石蛇阻擋出水口」

動物們和人們聽到這樣的消息都哭了，勞恩的媽媽也哭著說：「那怎麼辦啊我的老公，還有我們未來的日子！」首領安撫大家不要緊張、不要嚇到，大家一起想辦法要如何解決。螃蟹說：「我去咬那個石蛇」，螃蟹想到以前是他的祖先咬破大蛇的身體，讓阻擋的水流出。於是勞恩帶著螃蟹重回山上。

到了勞恩的父親那裡後，螃蟹自己去山上找石蛇。看到石蛇後，螃蟹問石蛇：「你為什麼要阻擋出水口，讓人們和動物們都沒有水可以喝！離開這裡！」

石蛇沒有回答。

螃蟹再說：「你先咬我吧」。

石蛇再次不回答。

螃蟹看到這樣的情況就先咬石蛇，但石蛇沒有倒塌，因為這個石蛇很硬、是用堅硬的石頭所圍起來的水庫。看到這樣的情況，螃蟹、阿浪和阿浪的小孩勞恩帶著難過的心回家。

昆帝夫問：「回到家後他們怎麼了，人們和動物如何生活下去?」

昆帝夫的阿公說：「你自己去想吧?」當昆帝夫的阿公說完後，心中想著布農族人雖然沒有文字，也沒有以文字書寫的歷史文獻，但是先人們用他們口傳的方式把各種神話與傳說留給了他們自己的後代，用口傳的方式將祖先的想法留給後代。